
Fra: Abelia - Forum for Fagskoler <knut.erik.beyer-arnesen@abelia.no> <svarer-ikke@dss.dep.no>

Sendt: 7. juni 2019 21:57

Til: Postmottak KD

Emne: Høringsuttalelse fra Abelia - Forum for Fagskoler på Høring om ny forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning og endringer i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning - via regjeringen.no

Vedlegg: Eksempler på elever som ikke vil bli kvalifisert for opptak til oko-admin fagskoleutdanninger ved krav om fagbrev fra Service og Samferdsen - 2.pdf; Elever med fagbrev i aktuelle fag sammenlignet med elever med studiespesialisering vgo.pdf; Eksempler på elever som ikke vil bli kvalifisert for opptak til oko-admin fagskoleutdanninger ved krav om fagbrev fra Service og Samferdsen - 1.pdf

19/1010 - Høringsuttalelse fra Abelia - Forum for Fagskoler på Høring om ny forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning og endringer i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning - via regjeringen.no

Vårt saksnummer: 19/1010

Høring: Høring om ny forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning og endringer i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning

Levert: 07.06.2019 21:57

Svartype:

Gruppering av høringsinstanser: Arbeidsgiverorganisasjoner

Avsender: Abelia - Forum for Fagskoler

Kontaktperson: Knut Erik Beyer-Arnesen

Kontakt e-post: knut.erik.beyer-arnesen@abelia.no

Forum for Fagskoler – Høringsuttalelse: Forskrift for høyere yrkesfaglig utdanning

Vi viser til Kunnskapsdepartementets høringsbrev av 11. mars 2019 vedrørende endringer i forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning og forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning.

Å samle bestemmelsene i en forskrift mener vi er gir mer tydelighet for sektoren. Det foreslåtte kortnavnet fagskoleforskriften synes også hensiktsmessig, gitt lovens kortnavn. Fagskolenes formål er å tilby en høyere yrkesfaglig utdanning som ligger på nivå over videregående opplæring, og forskriften må bygge oppunder dette.

Forum for Fagskoler sine anbefalinger

Generelle opptakskrav: *Den enkelte fagskole må, i samarbeid med arbeids- og næringslivet, utarbeide studieplaner som dekker arbeidslivets kompetansebehov med et faglig innhold på nivå 5 i kvalifikasjonsrammeverket. Med tydelige føringer fra det mottakende arbeids- og næringsliv, både på faglig innhold og relevante målgrupper, må styret ved fagskolen ha fullmakt til å fastsette opptakskravene. Det forutsettes at kravet til fagbrev til opptak innen tekniske fag, maritime fag og helse- oppvekstfag ligger fast.*

Spesielle opptakskrav innen helsefag: *Grunnregelen innen helsefag, hvor det er krav til autorisasjon, er at kun relevant fagbrev vil danne grunnlag for opptak. Samtidig bør det fastsette en begrenset unntaksregel for enkelte utdanninger hvor det erfaringsvis er mulighet for faglig relevant arbeid uten krav til autorisasjon.*

Unntak for kunstfaglige utdanninger: *Kvoten for studenter som kan tas opp på grunnlag av realkompetansevurdering bør settes til 50% - basert på tidligere opptakstall og årlige svingninger. Det er behov for en oppdatert*

avgrensning som nærmere beskriver hvilke typer studier som kan anses som kunstfaglige utdanninger, og som inkluderer kunstfagutdanninger med digitale uttrykk.

Rangering ved opptak: Ikke alle studier egner seg for rangering – enten fordi fagskolene praktiserer rullerende opptak uten en øvre grense for antall studenter, eller fordi opptakskriteriene ikke egner seg for rangering. FFF foreslår derfor to hovedgrupper ifm opptak – en gruppe hvor det behov for rangering og en for en gruppe hvor det ikke er behov for rangering.

Skikkehetsvurdering: Påføringen om skikkehetsvurdering på vitnemål bør avgrenses til fagområder hvor skikkehetsvurdering normalt vil være relevant – f.eks. innen helse, omsorg- og oppvekstfag. Kunnskapsdepartementet bør få ansvaret for finansieringen av skikkehetsnemnden(e).

Treårig fagskole: Godkjenning av treårig fagskoleutdanning må være basert på å dekke de faktiske kompetansebehovene i arbeids- og næringslivet. De sakkyndige komiteene til NOKUT er best kvalifisert til å vurdere aktuelle kompetansebehov. Kunnskapsdepartementet gi NOKUT fullmakt til å avgjøre søknader om 3-årige fagskoleutdanninger.

Søkers frist til å uttale seg ifm akkreditering av fagskoleutdanning og fagområde: Forum for Fagskole støtter forslaget om en halvering av svarfristen for å korte ned saksbehandlingstiden. Tilsvarende bør det sette også krav til NOKUTs svarfrist etter mottatt tilbakemelding fra fagskolen.

4. Bestemmelser om opptakskrav og rangering

4.3.2 Opptakskrav generelt

En stor andel av fagskoletilbudene til medlemsskolene i Forum for Fagskoler er innen fagområder av typen IT, webutvikling, ulike digital rettede kreative fag innen mote, design, konstruksjon, teknisk tegning, media og kommunikasjon, markedsføring og administrative og økonomiske fag. Felles for disse fagene er at de er etablert ut ifra konkrete kompetansebehov i næringslivet. De er etablert som grunnutdanninger og bygger på den generelle kompetansen og modenheten som oppnås gjennom videregående opplæring. I mange år hadde skolene en utfordring med å få aksept for at fagskoleutdanninger også kunne være en grunnutdanning. I den forbindelse ble mange fagskoleutdanninger i en

periode omsøkt til høyskoleutdanninger i frykt for at de skulle miste rekrutteringsgrunnlaget til disse studiene. Men i desember 2014 avklarte Fagskoleutvalget at fagskoleutdanning kunne både være en grunnutdanning og en videreutdanning.

Men fortsatt hadde enkelte utdanning problemer med å bli godkjent som grunnutdanninger, og da med begrunnelsen i loven at fagskoleutdanning skal bygge på videregående opplæring. Det var derfor et stort skritt framover da loven ble endret i 2018 til at fagskoleutdanning skal ligge på nivå over videregående skole. Det gir et godt grunnlag for at den enkelte fagskole, i samarbeid med yrkesfeltet, kan utarbeide studieplaner som dekker arbeidslivets kompetansebehov på nivå 5 i kvalifikasjonsrammeverket og fastsette opptakskravene ut ifra det. Dette gir også et godt grunnlag for å identifisere aktuelle målgrupper.

Men vi ser at forslaget til forskrift ikke har tatt hensyn til denne prinsipielle endringen, og viderefører tidligere forskrift og praksis med krav om at opptakskravet vil være bundet til bestemte fag-, svennebrev eller yrkeskompetanse fra videregående skole.

Forum for Fagskoler støtter 100% under at fagskoleutdanning selvsagt skal kunne være en videreutdanning fra yrkesfagene fra videregående skole. Dette er fullt ut i tråd med kompetansebehovene som etterspørres i arbeidslivet innen tekniske fag, maritime fag og helse- oppvekstfag. De alle også store fag på videregående skole som igjen gir et godt rekrutteringsgrunnlag.

Innen andre fagområder som f.eks. IT, webutvikling, kreative, økonomiske og administrative fag så er tilbakemeldingen fra arbeidslivet at målgruppen er de som besitter den generelle kompetansen og modenheten som oppnås med fullført videregående skole. Dette i kombinasjon med at fagskolestudiet er relevant og har et faglig oppdatert innhold som ligger på nivå 5 i kvalifikasjonsrammeverket. Av dette følger kravet om at fagskoleutdanning skal utvikles og videreutvikles i nært samarbeid med arbeids- og næringslivet. Dette får konsekvenser både for det faglige innholdet og for opptakskravene. Det siste vil også legge føringer for hvilke målgrupper som utdanning vil rettes mot.

Vi ser også en utvikling mot at flere yrkesfaglige programmer gjøres om til studiespesialisering. I løpet av de siste årene har det vært tilfelle for både

Medier og kommunikasjon og Design og håndverk. Resultatet er at det blir igjen meget små og smale yrkesfaglige programmer som kun utdanner noen få elever per år. I 2018 var det f.eks. kun 11 som tok et fagbrev i fotograffaget som et gjenværende fag av Medier og kommunikasjon, og tilsvarende kun 10 som tok fagbrev i profileringsdesignerfaget som et gjenværende fag etter Design og håndverk. Også innen Service og samferdsel er de enkelte kullene små. Se vedlagt oversikt som viser at rekrutteringsgrunnlag vil bli redusert med mellom 97,6 og 99,9% dersom fagbrev innen disse fagområdene settes som opptakskrav.

For øvrig er tilbakemeldingen fra IT-næringen at læreplanene i IKT Servicefaget dessverre var faglig utdaterte for mange år siden. For dem er f.eks. en oppdatert sertifisering innen Microsoft eller Cisco en langt mer relevant kvalifikasjon. Dersom det skal settes et krav om at spisse fag fra videregående skole skal være opptaksgrunnlaget, vil i praksis grunnlaget for å tilby en fagskoleutdanning falle bort. Se vedlagte eksempler på studenter som ikke vil være kvalifisert til økonomisk-administrative utdanninger dersom kravet om fagbrev fra Service og Samferdsel opprettholdes. Da grensen for å bli tatt opp på realkompetanse er økt til 23 år, vil de heller ikke kunne bli tatt opp på det grunnlaget.

Innen øvrig høyere utdanning foreligger det ikke krav om f.eks. fag innen økonomi og administrasjon fra videregående skole for å begynne å studere tilsvarende fag på en høyskole eller universitet. Forutsetningen er at fagene ligger på nivå 6 i kvalifikasjonsrammeverket. Vi ser ingen grunn til å forskjellsbehandle fagskoleutdanninger som er utviklet som grunnutdanninger.

I en tid med større fokus og behov for etter- og videreutdanning er det også grunn til å holde opptaksgrunnlaget vidt, slik at man fanger opp etterspørselen etter kortere tilleggsutdanning på tvers av høyere utdanning. Det er grunn til å tro at flere har behov for mer yrkesrettete utdanninger. Det er jo nettopp derfor fagskoleutdanningen er gitt en viktig rolle i den varslede kompetansereformen. Det er uheldig dersom arbeidslivet ikke får tilgang på kortere kurs og utdanninger innen f.eks digitalisering ved fagskolen, fordi opptaksgrunnlaget er beholdt de med bakgrunn fra IKT og servicefag.

Forutsetningen må derfor være at den enkelte fagskole, i samarbeid med arbeids- og næringslivet utarbeide studieplaner som dekker arbeidslivets kompetansebehov med et faglig innhold på nivå 5 i kvalifikasjonsrammeverket. Med tydelige føringer fra det mottakende arbeids- og næringsliv på både faglig innhold og relevante målgrupper må styret ved fagskolen ha fullmakt til å fastsette opptakskravene.

All erfaring peker i retning av at arbeids- og næringslivet vil sette fagbrev som opptakskrav ved tekniske, maritime og helse- og oppvekstfag, og det forutsettes at det kravet vil ligge fast. Mens innen andre fagområder som IT, administrative og økonomiske fag og medie- og kommunikasjonsfag vil det være mer relevant å sette den generelle modenheten som oppnås etter fullført videregående skole som opptakskrav.

4.3.2 Spesielle opptakskrav og krav til autorisasjon

Departementet foreslår at "Fagskoleutdanninger der det kreves autorisasjon, sertifisering, eller godkjenning for opptak, må være forbeholdt kandidater som allerede har rett til å utøve yrket som fagskoleutdanningen gir en fordypning i." For å sikre anvendelse av kompetansen fra fagskoleutdanningene er det viktig at opptakskravene også ivaretar annen lovgivning om sertifiseringer og autorisasjoner der dette er knyttet til et fagbrev.

Samtidig er det god grunn til å fastsette en begrenset unntaksregel for enkelte utdanninger innen eksempelvis Psykisk helsearbeid, Tverrfaglig miljøarbeid innen rus og psykisk helsearbeid, Miljøarbeid rettet mot mennesker med funksjonsnedsettelse/utviklingshemming, Demensomsorg og Ernæring i pleie- og omsorgstjenester. Dette er studier hvor det erfaringsvis 10-15% av studentene tas opp på grunnlag av realkompetanse. Disse er normalt allerede ansatte i helsesektoren, og blir erfaringsvis satt til faglig relevant arbeid enten på samme arbeidsplass eller hos samme arbeidsgiver etter endt utdanning.

Dette er også områder hvor det finnes mange ufaglærte med mange års verdifull erfaring og som har et meget godt grunnlag for å bli realkompetansevurdert. Dersom disse skal ekskluderes fra å ta en fagskoleutdanning innen helsefag, vil det bety et tap for mange virksomheter som har et stort behov for å styrke kompetansen blant sine ansatte i årene

framover, eksempelvis innen Bymisjonen. Fagskoleutdanningen vil også miste en viktig målgruppe hvor nettopp fagskoleutdanningen har sin styrke – å løfte voksne mennesker sin kompetanse innen et område hvor det er store samfunnsmessige behov.

En begrenset unntaksbestemmelse må nødvendigvis forutsette at fagskolene får en skjerpet informasjonsplikt. Studenter som tas opp på grunnlag av realkompetansevurdering må få klar og tydelig informasjon om hvilke typer stillinger de IKKE vil være kvalifisert til å arbeide grunnet krav om autorisasjon. Dersom de blir ansatt i en stilling som normalt vil kreve autorisasjon, så kan de ikke påregne å motta lønn på samme nivå som de som har autorisasjon. Da vil studentene få et grunnlag for å kunne foreta et kunnskapsbasert valg.

4.3.2 Unntak for kunstfaglige fagskoleutdanninger etter søknad

Sentralt i fagskolens egenart er at utdanningene er utarbeidet i samarbeid med arbeids- og næringsliv. Dette gir også et godt og viktig grunnlag for å identifisere aktuelle målgrupper for de enkelte utdanningene. Når det gjelder kunstfaglige utdanninger så handler det svært ofte om å identifisere talent og ferdigheter innenfor bestemte fagområder. Dette talentet med tilhørende ferdigheter bygger på erfaring og praksis som ofte kommer fra andre steder enn det formelle utdanningssystemet. Det er også derfor at opptaket til kunstfaglige utdanninger både på fagskole- og høyskolenivå primært bygger på opptaksprøver. I den sammenhengen gir en bestemt kvote på en viss prosent liten mening. Det avgjørende må være om søkerne er kvalifisert, og ikke om de er kvalifisert på den ene eller andre måten.

Men gitt at Stortinget har bestemt at det skal være en kvote, så må i det minste kvoten settes på et nivå som tilsvarer erfaringene fra opptakene over de siste årene – og gjerne noe høyere for å ta høyde for svingninger over tid. Kunstfagskolene kan vise til at alle studentene blir tatt opp på grunnlag av en opptaksprøve. Av disse har de siste årene et gjennomsnitt på 40% av studentene ikke fullført videregående opplæring på søknadstidspunktet.

For å ta høyde for svingninger fra år til år anbefaler Forum for Fagskoler at kvoten for studenter som kan tas opp på grunnlag av realkompetansevurdering settes til 50%.

Da vil i alle fall opptakskriteriene være nærmere det som praktiseres i øvrig høyere utdanning. Der eksisterer det ingen kvoter og opptaksprøver praktiseres som et selvstendig opptaksgrunnlag. En harmonisering mellom de to lovene innen høyere utdanning er for øvrig noe som i de fleste andre sammenhenger etterstrebes av både departement og Storting.

Avgrensning for kunstfaglige utdanninger: Kunst i dagens samfunn har mange uttrykksformer, både mer tradisjonelle analoge former og nyere digitale former. Det finnes akkrediterte fagskoleutdanninger innen begge kategorier. I dagens digitale samfunn blir f.eks. også animasjoner, foto og video ofte benyttet i kunstfaglige sammenhenger.

En viktig føring i utarbeidelse av ny fagskolelov har vært å gi studentene like rettigheter og muligheter som i Universitets- og høyskoleloven. I den forbindelse er det verdt å merke seg at Forskrift om opptak til høyere utdanning er fastlagt følgende:

"§ 3-6.Unntak frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte kunstfag"

"... i) Studium i visuell kunst, film og tv, manus, lyddesign og Visual Effects ved Høgskolen Kristiania

j) Studium ved Den norske filmskolen ved Høgskolen i Innlandet

k) Studium i manus – scenetekst og tv-drama ved NSKI Høgskole."

Det er derfor behov for en oppdatert avgrensning som nærmere beskriver hvilke typer studier som kan anses som kunstfaglige utdanninger.

4.3.3 Rangering ved opptak

Behovet for rangering ved opptak er naturlig i universitets- og høyskolesektoren hvor det normale er at det er flere søkere enn hva det er studieplasser til. Men både rammebetingelsene og målgruppene til fagskolene medfører at situasjonen er annerledes ved de private fagskolene. En stor andel av de private fagskolene mottar ikke offentlig finansiering og studiene er følgelig finansiert gjennom studieavgiften. Disse skolene praktiserer rullerende opptak, og søkere som er kvalifisert tas opp forløpende. Dersom en klasse blir

full, vil skolen i stedet arbeidet for å skape grunnlag for å sette opp en ny klasse. Følgelig er ikke rangering en aktuell problemstilling.

Innen helsefaglige utdanninger søkerne i all hovedsak kvinner i 30, 40 og 50-årene, og deres primære kvalifikasjon for å vurdere opptak, utover fagbrev, er deres yrkeserfaring. Dette blir en skjønnsmessig vurdering som i liten grad egner seg for en automatisert rangering. Hvilke karakterer de hadde på videregående skole er for øvrig av liten betydning. For øvrig foregår rekruttering av disse studentene først og fremst gjennom et aktivt oppsøkende samarbeid med blant annet helse- og sosialsejfer og fagforeninger som arbeider for at deres medlemmer skal ha et gode tilbud om etter- og videreutdanning. Et rullerende opptak er derfor også best egnet for denne målgruppen. For begge målgrupper vil i tillegg et system med rangering medføre et unødvendig ekstraarbeid for både søkerne og fagskolene.

Vi ser at det totalt sett kan være fagskoleutdanninger hvor det er behov for rangering. En løsning kan derfor være å dele inn opptakene i to hovedgrupper:

- 1. Studier hvor det er behov for rangering med et fast opptak med tilhørende søknadsfrist.*
- 2. Studier hvor det ikke er behov for rangering og det praktiseres et rullerende opptak.*

Dersom Samordna opptak er teknisk avhengig av å ha en søknadsfrist, så tror vi at den siste løsningen også vil kunne fungere for fagskoler som velger å delta i Samordna opptak, gitt at de kan gå over til et rullerende opptak etter at søknadsfristen er over. I disse studiene kommer erfaringsvis de fleste søknadene uansett i løpet av perioden fra mai til august.

6. Skikkethet

6.3.1 Fagskoler som omfattes av skikkethetsvurdering

Informasjon på vitnemålet

Departementet foreslår at det skal stå på vitnemålet om utdanningen er underlagt en skikkethetsvurdering eller ikke. I praksis vil sikkert langt over 90% av fagskoleutdanninger ikke være underlagt en skikkethetsvurdering. *Forum for Fagskoler foreslår derfor at påføringen om skikkethetsvurdering avgrenses*

til fagområder hvor skikkethetsvurdering normalt vil være relevant – f.eks. innen helse, omsorg- og oppvekstfag.

Skikkethetsnemnd

Kunnskapsdepartementet foreslår en skikkethetsnemnd med minst 9 representanter. Med tanke på at den ved mange fagskoler skal dekke flere fagområder og eventuelt flere geografiske regioner vil nemnda fort kunne bli vesentlig større for å leve opp til føringene fra departementet. Selv om det dannes en skikkethetsnemnd for flere fagskoler vil en slik stor nemnd bety en vesentlig økning i fagskolenes administrative oppgaver med tilhørende bruk av ressurser og kostnader. Ifølge rapporten fra Deloitte og NIFU fra mai 2016 er allerede fagskolene betydelig underfinansiert ift deres faktiske kostnader. Kravet kommer på toppen av flere andre ordninger som krever ekstra ressurser fra fagskolene, slik som f.eks kravet om studentombud.

Forum for Fagskoler foreslår derfor at Kunnskapsdepartementet får ansvaret for finansieringen av skikkethetsnemnden(e) i tillegg til studentombudet – på lik linje med at Kunnskapsdepartementet finansierer den nasjonale klagenemnden.

7. Treårig fagskoleutdanning

Det ligger i fagskolens egenart at utdanningen skal utarbeides i samarbeid med arbeids- og næringsliv. På denne bakgrunn har det kommet fram at i enkelte tilfeller så vil det være behov for fagskoleutdanninger på inntil 3 år for å tilfredsstille kompetansebehovene i arbeids- og næringslivet. Dette gjelder uavhengig om kompetansebehovene kommer som en følge av internasjonale krav til yrkesutøvelse eller særlige krav til sertifiseringer eller autorisasjon, eller er framkommet på annet vis. Eksempelvis er det et stadig kritisk økende behov for kompetanse innen datasikkerhet uten at det nødvendigvis forekommer noen internasjonale krav til yrkesutøvelse eller særlige krav til sertifisering eller autorisasjon på dette området. Men kompetansebehovet er uansett kritisk for store deler av norsk arbeids- og næringsliv.

Vi registrerer at departementet foreslår å snevre inn et allerede begrenset handlingsrom for å opprette treårige fagskoleutdanninger ytterligere, og utover føringene fra lovproposisjonen og Stortingets innstilling. Eksemplene "..."

internasjonale krav til yrkesutøvelse eller særlig krav til sertifisering eller en autorisasjon..." har blitt gjort om fra eksempler til de eneste gjeldende unntakene. I tillegg er godkjenning fra "Kunnskapsdepartementet eller av underordnet forvaltningsorgan etter delegasjon fra departementet" blitt avgrenset til Kunnskapsdepartementet.

Basert på føringene fra Stortinget er det klart rom for å utvide handlingsrommet til treårig fagskoleutdanninger ut over det som er foreslått i høringsnotatet, slik at det bedre kan dekke de faktiske kompetansebehovene i arbeids- og næringslivet.

Gjennom de sakkyndige komiteene har NOKUT et godt grunnlag til å vurdere aktuelle kompetansebehov. Vi anbefaler derfor at Kunnskapsdepartementet gir NOKUT fullmakt til å avgjøre søknader om 3-årige fagskoleutdanninger.

9.4 Akkreditering av fagskoleutdanning og fagområde – søkerens frist til å uttale seg

Departementet mener at seks ukers pålagt uttalelsesfrist ved søknadsbehandling for akkreditering av fagskoleutdanning og for tilsyn med både akkrediterte fagskoleutdanninger og fagområdeakkreditering fører til at saksbehandlingstiden blir lengre enn nødvendig, og foreslår derfor å halvere uttalelsesfristen.

For at en slik tidsbegrensning skal virke etter sin hensikt mener Forum for Fagskole at det nødvendig å sette krav også til NOKUTs svarfrist fra mottatt søknad slik at fagskolene skal kunne planlegge sin ressursbruk i forbindelse med søkeprosessen.

Eksempler på elever som ikke vil bli kvalifisert for opptak til oko-admin fagskoleutdanninger ved krav om fagbrev fra Service og Samferdsen - 2.pdf (1595,12 KB)

Elever med fagbrev i aktuelle fag sammenlignet med elever med studiespesialisering vgo.pdf (121,42 KB)

Eksempler på elever som ikke vil bli kvalifisert for opptak til oko-admin fagskoleutdanninger ved krav om fagbrev fra Service og Samferdsen - 1.pdf (1645,83 KB)

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på www.regjeringen.no.